

USVOJENI TEKSTOVI

P8_TA(2017)0442

Stanje vladavine prava i demokracije u Poljskoj

Rezolucija Europskog parlamenta od 15. studenoga 2017. o stanju vladavine prava i demokracije u Poljskoj (2017/2931(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Ugovore Europske unije, a posebno članke 2., 3., 4., 6. i 7. Ugovora o Europskoj uniji (UEU),
- uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima,
- uzimajući u obzir Ustav Republike Poljske,
- uzimajući u obzir Europsku konvenciju o ljudskim pravima i relevantnu sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 11. ožujka 2014. naslovljenu „Novi okvir EU-a za jačanje vladavine prava” (COM(2014)0158),
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 13. travnja 2016. o stanju u Poljskoj¹,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. rujna 2016. o nedavnim događajima u Poljskoj i njihovu utjecaju na temeljna prava utvrđena u Povelji Europske unije o temeljnim pravima²,
- uzimajući u obzir preporuku Komisije o vladavini prava od 21. prosinca 2016.³ kojom se dopunjuje njezina preporuka od 27. srpnja 2016. i uzimaju u obzir najnovija događanja u Poljskoj u svjetlu imenovanja novog predsjednika Ustavnog suda,
- uzimajući u obzir treću preporuku Komisije o vladavini prava od 26. srpnja 2017.⁴, u kojoj Komisija izražava duboku zabrinutost zbog planirane pravosudne reforme u Poljskoj, kojom se, prema procjeni Komisije, pojačava sustavna prijetnja vladavini

¹ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2016)0123.

² Usvojeni tekstovi, P8_TA(2016)0344.

³ Preporuka Komisije (EU) 2017/146 od 21. prosinca 2016. u pogledu vladavine prava u Poljskoj kojom se dopunjuje Preporuka (EU) 2016/1374 (SL L 22, 27.1.2017., str. 65.).

⁴ Preporuka Komisije (EU) 2017/1520 od 26. srpnja 2017. u pogledu vladavine prava u Poljskoj kojom se dopunjuju preporuke (EU) 2016/1374 i (EU) 2017/146 (SL L 228, 2.9.2017., str. 19.).

prava u Poljskoj, koja je prethodno utvrđena u proceduri za zaštitu vladavine prava koju je Komisija pokrenula u siječnju 2016.,

- uzimajući u obzir odgovor poljske vlade od 20. veljače 2017., kojim se odbacuje ideja da postoji sustavna prijetnja vladavini prava u Poljskoj, te odgovor poljske vlade od 29. kolovoza 2017., kojim se odbacuju prigovori Komisije o reformama pravosuđa te dovodi u pitanje njezina nadležnost za ocjenjivanje pravosudnog sustava,
- uzimajući u obzir postupke zbog povrede prava koje je Komisija pokrenula protiv Poljske, uključujući postupak od 29. srpnja 2017. i obrazloženo mišljenje od 12. rujna 2017. u vezi s poljskim Zakonom o organizaciji redovnih sudova, u kojem se navodi da je taj poljski zakon neusklađen s pravom Unije, posebice s člankom 157. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), Direktivom 2006/54/EZ o jednakosti spolova u području zapošljavanja i člankom 19. stavkom 1. UEU, koji treba tumačiti u odnosu na članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,
- uzimajući u obzir razmjene gledišta koje su 22. ožujka, 31. kolovoza i 6. studenoga 2017. održane u Odboru EP-a za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove s prvim potpredsjednikom Komisije Fransom Timmermansom,
- uzimajući u obzir razmjene gledišta o vladavini prava u Poljskoj koje su 16. svibnja 2017. i 25. rujna 2017. održane na sastancima Vijeća za opće poslove,
- uzimajući u obzir mišljenje Venecijanske komisije od 14. listopada 2016. o Zakonu o Ustavnom sudu te izjavu predsjednika Venecijanske komisije od 24. siječnja 2017., u kojoj izražava svoju duboku zabrinutost zbog „pogoršanja stanja” u Poljskoj,
- uzimajući u obzir činjenicu da su 18. svibnja 2017. s internetskih stranica Ustavnog suda i njegove internetske pravne baze podataka uklonjene tri presude koje su se odnosile na sljedeće odluke: od 9. ožujka 2016., K 47/15 (u kojoj se navodi da su izmjene Zakona o Ustavnom sudu koje je donio poljski parlament neustavne), od 11. kolovoza 2016., K 39/16 (u kojoj se osporava zakonitost glavnih odredbi drugog zakona o izmjeni rada Ustavnog suda) i od 7. studenoga 2016., K 44/16 (o zakonitosti imenovanja predsjednika i potpredsjednika Ustavnog suda),
- uzimajući u obzir činjenicu da je poljski parlament u lipnju i srpnju 2017. donio četiri zakona o reformi pravosuđa, odnosno: Zakon o izmjeni zakona o Državnoj školi za pravosudne dužnosnike i državne odvjetnike, zakona o organizaciji redovnih sudova i određenih drugih zakona („Zakon o Državnoj školi za pravosudne dužnosnike”); Zakon o izmjeni zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona („Zakon o Državnom sudbenom vijeću”); Zakon o izmjeni zakona o organizaciji redovnih sudova („Zakon o organizaciji redovnih sudova”); Zakon o Ustavnom sudu, koji je izazvao ozbiljnu zabrinutost u pogledu povrede diobe vlasti i dokidanja neovisnosti pravosuđa,
- uzimajući u obzir pismo predsjednika Europskog parlamenta od 18. srpnja 2017., u kojem se prenosi zabrinutost velike većine čelnika klubova zastupnika u Parlamentu u pogledu donesenih zakona o reformi pravosuđa,
- uzimajući u obzir odluku poljskog predsjednika od 27. srpnja 2017. da uloži veto na dva kontroverzna zakona koje je ranije tog mjeseca donio poljski parlament i kojima se ozbiljno ugrožava neovisnost pravosuđa u Poljskoj,

- uzimajući u obzir dva prijedloga poljskog predsjednika o Državnom sudbenom vijeću i Vrhovnom sudu, koji su izazvali zabrinutost u pogledu usklađenosti s poljskim Ustavom, i kojima se ne rješavaju problemi u vezi s diobom vlasti ili neovisnošću pravosuđa,
- uzimajući u obzir odluku poljskog Ustavnog suda od 24. listopada 2017., u kojoj se navodi da su pravila za izbor predsjednika Vrhovnog suda i Opće skupštine sudaca Vrhovnog suda neustavna,
- uzimajući u obzir privremeni nalog Suda Europske unije od 27. srpnja 2017. u predmetu C-441/17 o zaustavljanju intenzivne sječe stabala u Bjelovjeskoj šumi, koji poljska vlada nije provela, te bojazni da će se nastavkom sječe u razdoblju dok Sud razmatra predmet šumi nanijeti „teška i nepopravljiva šteta”,
- uzimajući u obzir privremene naloge od 8. lipnja 2017., koje je izdao Europski sud za ljudska prava o zaustavljanju kolektivnih vraćanja u Bjelorus; uzimajući u obzir prijedloge poljskog ministra unutarnjih poslova iz siječnja 2017. o izmjenama Zakona o strancima, koji izazivaju zabrinutost u pogledu svoje usklađenosti s europskim i međunarodnim pravom,
- uzimajući u obzir Zakon o javnom okupljanju, kako je izmijenjen u prosincu 2016., kojim se dopuštaju prekomjerna ograničenja prava okupljanja, uključujući davanje prioriteta takozvanim „redovnim/cikličkim okupljanjima” posvećenima patriotskim, vjerskim i povijesnim događanjima te mogućnost da nadležna tijela zabrane protuprosvjede,
- uzimajući u obzir Zakon o Nacionalnom institutu za slobodu - centru za razvoj civilnog društva od 15. rujna 2017., kojim se pristup javnim sredstvima, uključujući sredstva EU-a, za organizacije civilnog društva stavlja pod kontrolu vlade, što izaziva zabrinutost u pogledu odgovarajućeg financiranja nevladinih organizacija, među ostalim organizacija za prava žena,
- uzimajući u obzir izvješća međunarodnih nevladinih organizacija o vladavini prava i temeljnim pravima u Poljskoj, uključujući izvješće Amnesty Internationala od 19. listopada 2017. pod nazivom „Poljska: na ulice u obranu ljudskih prava” i izvješće organizacije Human Rights Watch od 24. listopada 2017. pod nazivom „Srozavanje provjera i ravnoteže – napad na vladavinu prava i ljudska prava u Poljskoj”,
- uzimajući u obzir mišljenja OESS-a/ODIHR-a od 5. svibnja 2017. o nacrtu izmjena Zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih poljskih zakona, od 22. kolovoza 2017. o nacrtu poljskog zakona o Nacionalnom institutu za slobode – Nacionalnom centru za razvoj civilnog društva te od 30. kolovoza 2017. o određenim odredbama nacрта zakona o poljskom Vrhovnom sudu, u kojima se ističe da su predložene odredbe nespojive s međunarodnim standardima i obvezama u okviru OESS-a,
- uzimajući u obzir zaključne napomene o sedmom periodičnom izvješću za Poljsku, koje je 31. listopada 2016. usvojio Odbor UN-a za ljudska prava, kojima se apelira na Poljsku da poduzme korake kako bi se zaštitila neovisnost Ustavnog suda i pravosuđa te da preciznije definira kazneno djelo terorizma kako bi se spriječile zloporabe,

- uzimajući u obzir intervenciju Kanade od 9. svibnja 2017. na sastanku Vijeću UN-a za ljudska prava u okviru univerzalnog periodičnog pregleda za Poljsku te dopis visokog povjerenika UN-a za ljudska prava od 23. listopada 2017. upućen Poljskoj,
 - uzimajući u obzir preliminarne napomene posebnog izvjestitelja UN-a za neovisnost sudaca i odvjetnika o službenom posjetu Poljskoj od 27. listopada 2017., u kojima izražava zabrinutost zbog stanja neovisnosti pravosuđa u Poljskoj,
 - uzimajući u obzir Rezoluciju 2188 (2017) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 11. listopada 2017. pod nazivom „Nove prijetnje vladavini prava u državama članicama Vijeća Europe: odabrani primjeri”,
 - uzimajući u obzir višestruke masovne prosvjede protiv vladinih politika i zakonodavstva, uključujući „Crni ponedjeljak” u listopadu 2016., kojim je spriječena promjena postojećeg zakona o pobačaju, „Marš slobode” održan 6. svibnja 2017. i prosvjede u srpnju 2017. nakon donošenja zakonâ o reformi pravosuđa,
 - uzimajući u obzir zakon donesen u lipnju 2017. kojim se ženama i djevojkama ograničava pristup piluli za hitnu kontracepciju; uzimajući u obzir informativni članak Svjetske zdravstvene organizacije iz lipnja 2017., u kojemu se pilula za hitnu kontracepciju smatra sigurnom i preporučuje se njezina dostupnost u okviru potrebne reproduktivne zdravstvene skrbi; uzimajući u obzir Provedbenu odluku Komisije od 7. siječnja 2015. o izmjeni odobrenja za stavljanje u promet izdanog Odlukom C(2009)4049 za „ellaOne - Ulipristal acetat”, lijek za humanu upotrebu,
 - uzimajući u obzir članak 123. stavak 2. Poslovnika,
- A. budući da se EU temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina; budući da su te vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca; budući da je poljski narod na referendumu održanom 2003. glasao za pridržavanje tih vrijednosti;
 - B. budući da je u članku 9. poljskog Ustava zapisano da Republika Poljska poštuje obvezujuće međunarodno pravo;
 - C. budući da Europska unija funkcionira na osnovi pretpostavke uzajamnog povjerenja, tj. da će države članice djelovati u skladu s demokracijom, vladavinom prava i temeljnim pravima, kao što je zapisano u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i Povelji o temeljnim pravima;
 - D. budući da je vladavina prava jedna od zajedničkih vrijednosti na kojima je Europska unija utemeljena i da je Komisija, zajedno s Parlamentom i Vijećem, prema Ugovorima odgovorna za jamčenje poštovanja vladavine prava kao temeljne vrijednosti Unije i da se mora pobrinuti za to da se prava, vrijednosti i načela Europske unije poštuju;
 - E. budući da ta načela uključuju: zakonitost, koja podrazumijeva transparentan, odgovoran, demokratski i pluralistički postupak provedbe zakona; pravnu sigurnost; zabranu proizvoljnosti izvršne vlasti; neovisne i nepristrane sudove; učinkovitu sudsku kontrolu uključujući puno poštovanje temeljnih prava; i jednakost pred zakonom;

- F. budući da je neovisnost pravosuđa upisana u članak 47. Povelje o temeljnim pravima i članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i da je ona nužan uvjet za demokratsko načelo diobe vlasti, što odražava i članak 10. poljskog Ustava;
- G. budući da je slobodu udruživanja potrebno zaštititi; budući da dinamično civilno društvo i pluralistički mediji imaju ključnu ulogu u promicanju otvorenog i pluralističkog društva, sudjelovanja javnosti u demokratskom procesu i povećanju odgovornosti vlada; budući da nevladine organizacije trebaju biti adekvatno financirane;
- H. budući da činjenica da poljska vlada odbija provesti nalog Suda Europske unije o sječi stabala u Bjelovjeskoj šumi i da odbija poštovati privremene naloge Europskog suda za ljudska prava u pogledu vraćanja tražitelja azila u Bjelarus jasno pokazuje da se Poljska ne pridržava Ugovorâ EU-a;
- I. budući da su protiv desetaka prosvjednika pokrenuti sudski postupci na temelju Zakona o prekršajima i u nekim slučajevima na temelju Kaznenog zakona; budući da se navodi da je više od 300 osoba dobilo poziv od policije zbog sudjelovanja u prosvjedima u listopadu 2017.;
- J. budući da je prema Povelji o temeljnim pravima, Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava spolno i reproduktivno zdravlje žena povezano s većim brojem ljudskih prava, između ostalog i s pravom na život i dostojanstvo, zaštitom od nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, pravom na dostupnost zdravstvene zaštite, pravom na privatnost, pravom na obrazovanje i zabranom diskriminacije, a sve to odražavaju i odredbe poljskog Ustava;
- K. budući da uskraćivanje spolnih i reproduktivnih prava te pristupa spolnoj i reproduktivnoj zdravstvenoj skrbi, uključujući siguran i legalan pobačaj, predstavlja povredu temeljnih prava žena; budući da je Odbor UN-a za ljudska prava pozvao Poljsku da ne usvoji zakonodavne reforme koje bi predstavljale korak unatrag u ionako restriktivnom zakonodavstvu o pristupu žena sigurnom i legalnom pobačaju; budući da je Europski sud za ljudska prava u nekoliko predmeta presudio protiv Poljske zbog njezina restriktivnog tumačenja spomenutog prava;
1. ističe da je ključno da se poštuju zajedničke europske vrijednosti iz članka 2. UEU-a i iz poljskog Ustava, kao i da se zajamče temeljna prava utvrđena Poveljom Europske unije o temeljnim pravima;
 2. ponavlja svoj stav iznesen u rezolucijama od 13. travnja 2016. i 14. rujna 2016.; posebice ponovno ističe zabrinutost zbog brzih zakonodavnih promjena u mnogim područjima bez odgovarajućeg savjetovanja ili mogućnosti neovisnog i legitimnog ustavnog preispitivanja, čime se riskira sustavno ugrožavanje temeljnih ljudskih prava, demokratskih provjera i ravnoteža te vladavine prava; posebice ponovno ističe zabrinutost zbog takvih promjena u području javnih medija, kaznenog prava, zakonodavstva o policiji, javnim službama, borbi protiv terorizma, nevladinim organizacijama i azilu te u području slobode okupljanja i prava žena;
 3. izražava duboko žaljenje i izrazitu zabrinutost zbog činjenice da nije pronađeno kompromisno rješenje za ključni problem pravilnog funkcioniranja Ustavnog suda (njegovu neovisnost i legitimnost te objavljivanje i provedbu svih njegovih odluka), čime se ozbiljno ugrožavaju poljski Ustav i demokracija i vladavina prava u Poljskoj; s

dubokim žaljenjem ističe da poljska vlada odbija uzeti u obzir konstruktivne kritike poljske javnosti, nacionalnih i međunarodnih institucija te institucija EU-a, te da nisu najavljene nikakve mjere kojima bi se odgovorilo na ta pitanja;

4. izražava duboku zabrinutost zbog izmjena zakonodavstva u vezi s poljskim pravosuđem, posebice u pogledu mogućnosti da se njime strukturno potkopa neovisnost pravosuđa i oslabi vladavina prava u Poljskoj;
5. napominje da je 27. srpnja 2017. predsjednik Duda zbog nesukladnosti s poljskim Ustavom uložio veto na dva sporna zakona koje je izglasao poljski parlament, navodeći da ti zakoni ozbiljno ugrožavaju neovisnost pravosuđa u Poljskoj; poziva na opsežnu raspravu na nacionalnoj razini sa svim relevantnim dionicima o reformi pravosuđa, koja treba poštovati vladavinu prava i biti sukladna s pravom EU-a i europskim standardima o neovisnosti pravosuđa; poziva poljskog predsjednika da ne potpisuje nove zakone koji u cijelosti ne jamče neovisnost pravosuđa;
6. podržava preporuke o vladavini prava koje je izdala Komisija, kao i postupke koje je pokrenula protiv Poljske zbog povrede prava EU-a; prihvaća odlučnu namjeru Komisije da kao čuvarica Ugovorâ prati situaciju u Poljskoj i da prati primjenu svojih preporuka od strane poljskih vlasti, pri čemu i dalje Poljskoj nudi punu potporu u pronalaženju odgovarajućih rješenja za jačanje vladavine prava;
7. apelira na poljski parlament i vladu da u potpunosti provedu sve preporuke Komisije i Venecijanske komisije, te da se suzdrže od provođenja bilo kakve reforme koja bi ugrozila poštovanje vladavine prava, a posebno neovisnost pravosuđa; u tom smislu poziva na odgodu donošenja bilo kakvih zakona dok Komisija i Venecijanska komisija ne provedu odgovarajuću procjenu;
8. poziva poljsku vladu da u skladu s privremenim nalogom Suda Europske unije od 27. srpnja 2017. u predmetu C-441/17 odmah obustavi intenzivnu sječu stabala u Bjelovjeskoj šumi, kojom bi se mogla nanijeti teška i nepopravljiva šteta tom području, koje se nalazi na popisu UNESCO-ove svjetske baštine; poziva poljsku vladu da zaustavi kolektivna vraćanja u Bjelorus i na taj način poštuje obvezujuće privremene naloge Europskog suda za ljudska prava od 8. lipnja 2017., te da svakome tko na poljskoj granici izrazi namjeru traženja azila ili međunarodne zaštite zajamči puni pristup poljskom postupku azila u skladu s međunarodnim obvezama i pravom EU-a;
9. poziva poljsku vladu da poštuje pravo na slobodu okupljanja na način da iz postojećeg Zakona o okupljanjima ukloni odredbe kojima se prednost daje „cikličkim” okupljanjima koje je odobrila vlada; apelira na vlasti da se suzdrže od nametanja kaznenih sankcija osobama koji sudjeluju u mirnim okupljanjima ili protuprosvjedima te da odbace kaznene prijave protiv mirnih prosvjednika;
10. poziva poljsku vladu da stavi izvan snage Zakon o uspostavi Nacionalnog instituta za slobodu - centra za razvoj civilnog društva, kojim se otežava pristup državnim sredstvima za ključne skupine civilnog društva, te da zajamči da se raspodjela javnih sredstava za civilno društvo provodi na pravedan, nepristran i transparentan način, uz jamčenje pluralističke zastupljenosti;
11. izražava zabrinutost zbog medijskih navoda o policijskom nadzoru nad vođama oporbe i predstavnicima civilnog društva te apelira na poljske vlasti da istraže te navode i da u

potpunosti poštuju privatnost svih građana;

12. poziva poljsku vladu da zauzme čvrst stav o pravima žena i djevojaka time da omogući besplatnu i dostupnu kontracepciju bez diskriminacije te da hitnu kontracepciju učini dostupnom bez liječničkog recepta; poziva, u tom kontekstu, na stavljanje izvan snage zakona kojim se ženama i djevojkama ograničava pristup piluli za hitnu kontracepciju;
13. čvrsto se protivi bilo kakvom zakonodavnom prijedlogu kojim bi se zabranio pobačaj u slučaju teškog ili smrtonosnog oštećenja fetusa; naglašava da je univerzalan pristup zdravstvenoj skrbi, među ostalim spolnoj i reproduktivnoj zdravstvenoj skrbi i pripadajućim pravima, temeljno ljudsko pravo; ponavlja da snažno podupire organizacije posvećene ženskim pravima, s obzirom da su otnedavno meta kaznenog progona;
14. poziva poljsku vladu da poštuje sve odredbe koje se odnose na vladavinu prava i temeljna prava sadržana u Ugovorima, Povelji Europske unije o temeljnim pravima, Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i međunarodnim standardima u području ljudskih prava, te da uspostavi izravan dijalog s Komisijom;
15. poziva Komisiju da Parlament na transparentan način, redovito i detaljno informira o ostvarenom napretku i poduzetim mjerama;
16. smatra da trenutačna situacija u Poljskoj nesumnjivo predstavlja rizik ozbiljnog kršenja vrijednosti utvrđenih člankom 2. UEU-a; nalaže svom Odboru za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove da izradi posebno izvješće u skladu s člankom 83. stavkom 1. točkom (a) Poslovnika kako bi se na plenarnoj sjednici održalo glasovanje o obrazloženom prijedlogu kojim se Vijeće poziva da postupi u skladu s člankom 7. stavkom 1. UEU-a;
17. ponovno ističe potrebu za redovitim postupkom praćenja i dijalogom u kojem sudjeluju sve države članice radi zaštite temeljnih vrijednosti EU-a, koje uključuju demokraciju, temeljna prava i vladavinu prava, uz sudjelovanje Vijeća, Komisije i Parlamenta, kao što je izneseno u Rezoluciji od 25. listopada 2016. s preporukama Komisiji o uspostavi mehanizma EU-a za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava¹ (Pakt za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava);
18. poziva poljsku vladu da poduzme odgovarajuće mjere u pogledu ksenofobnog i fašističkog marša koji se održao u Varšavi u subotu 11. studenoga 2017. te da ga strogo osudi;
19. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Komisiji i Vijeću, predsjedniku, vladi i parlamentu Poljske, vladama i parlamentima država članica, Vijeću Europe i OESS-u.

¹ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2016)0409.